

Data o produkci a nakládání s odpady

Co je zdrojem dat?

| Petr Grusman, INISOFT s.r.o.

Česká republika disponuje podrobnými daty o odpadech již několik desítek let. Příchodem elektronizace se jejich kvalita a vypovídající schopnost každoročně zvyšuje. Je to dáno i zkušenostmi ověřovatelů těchto dat a zaváděním automatizovaných kontrolních mechanismů.

Stručná historie sběru dat o produkci a nakládání s odpady

Na počátku byla tužka a papír. Hlášení a výkazy o odpadech se vyplňovaly v listinné podobě, případně pomocí tabulek v různých textových či tabulkových editorech. Kolem roku 1994 se začal realizovat sběr dat do centrální databáze ISO

rý umožňoval podat hlášení v elektronické podobě. Zásadní zlom ve sběru dat přišel v roce 2009 změnou legislativy a se zavedením Integrovaného systému plnění ohlašovacích povinností (ISPOP). Příští rok tak uplyne 10 let od zavedení tohoto systému a od přechodu na plně elektronizovaný způsob sběru dat o produkci a nakládání s odpady.

na tuto otázku je celkem jednoduchá. Postupně na ni odpovím.

Základem pro sběr dat MŽP i ČSÚ je průběžná evidence odpadů. Povinnost vedení této evidence stanovuje zákon o odpadech. Způsob a její rozsah najdete v prováděcí vyhlášce. Každý původce i oprávněná osoba tak přesně ví, jak má průběžně zaznamenávat vznik i následné nakládání s odpady. Průběžná evidence odpadů je co do rozsahu, struktury a vzhledu prakticky totožná s Hlášením o produkci a nakládání s odpady, s jehož pomocí probíhá sběr dat o odpadech do systému ISPOP (tj. do systému MŽP). Hlásit do systému ISPOP musí každá oprávněná osoba, tzn. právnická nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, která odpady sbírá, upravuje, využívá nebo odstraňuje. Dále do systému ISPOP musí hlásit původci, kteří ročně vyprodukují 100 kg a více nebezpečných odpadů nebo 100 tun a více ostatních odpadů.

Původci, kteří do systému ISPOP nehlásí, však nejsou anonymní. Objevují se v hlášeních oprávněných osob jako předávající osoby. V systému ISPOP, resp. ISOH tak prakticky najdete stopu o každé produkci a nakládání s odpady. Výkazy zajišťující sběr dat o odpadech pro ČSÚ mají odlišnou strukturu od průběžné evidence, ale základní položky jako katalogové číslo, IČO partnera (pouze odběratele), množství atp. ve výkazu jsou. Je nutno říci, že oproti Hlášení o produkci a nakládání s odpady obsahuje výkaz pro ČSÚ méně údajů, takže není možné v něm nastavit řadu kontrolních mechanismů, ani sledovat toky odpadů.

Sjednocení struktury a rozsahu údajů by představovalo úsporu času pro ohlašování a vykazování. <<

(později ISOH = Informační systém odpadového hospodářství) již pomocí počítačových programů. Na okresních úřadech se začal používat program EVI. Prakticky na všech úřadech sloužil od roku 1996. Ve stejné době, ve které vznikl aktuální zákon o odpadech, došlo i ke změně výkonu státní správy a agenda zpracování dat o odpadech přešla z okresních úřadů na úřady obcí s rozšířenou působností a úřady správních obvodů hl. města Prahy. Do roku 2009 se sběr dat o odpadech realizoval pomocí listinných hlášení, které museli pracovníci těchto úřadů ručně přepisovat do počítače. Avšak již v této době existoval datový formát pro přenos dat (později Datový standard MŽP), kte-

Zdroj dat

Mnoho let, možná prakticky právě již od roku 1994, máme v České republice zvláštní stav, o kterém se někdy často a někdy méně píše a mluví. Jsou to dvojí data o produkci a nakládání s odpady. Výše popsaný způsob sběru dat o odpadech se týká systému, který realizovalo a realizuje Ministerstvo životního prostředí (MŽP). Existuje však paralelně ještě druhý sběr dat o odpadech, který každoročně, tuším od roku 1992, zajišťuje, Český statistický úřad (ČSÚ). Obě instituce zveřejňují data o produkci a nakládání s odpady, v řadě zásadních ukazatelů se ale liší. Čím to je? Odpověď

Jako zásadní nedostatek tohoto výkazu spatřuji v absenci dodavatele odpadu, tj. partnera v roli původce nebo oprávněné osoby, která odpad předává ohlašovatel. ČSÚ sbírá výkazy od předem nespecifikovaného okruhu respondentů. Jinými slovy je to tak, že výkaz podává takový respondent, který je k tomu ze strany ČSÚ vyzván. Zpětně tak musí svou průběžnou evidenci přepracovat do struktury výkazu a to není snadná práce. Proč? Protože je nutné všechna množství přepočítat z tun na kilogramy, sečíst záznamy, kde partnerem je dodavatel – předávající, tj. kód nakládání je BOO, a to za každé katalogové číslo, upravit kódy nakládání, které ve výkazu sice jsou podobné, avšak přesto jiné. Jinak se také musí zaznamenat dovoz a vývoz odpadu přes hranice státu.

Takových odlišností je více a samy o sobě představují jistý zdroj chyb na obě strany (pro ČSÚ i MŽP). Už jen sjednocení struktury a rozsahu údajů v Ročním hlášení pro MŽP a Výkazu pro ČSÚ by jistě představovalo úsporu času pro ohlašování a vykazování a zároveň odstranění některých rozdílů v datech, resp. snížení určitých opakujících se chyb.

Je nutné také říci, že v současné situaci výkaz pro ČSÚ vyplňuje méně respondentů než kolik je ohlašovatelů do systému ISPOP, ale práce spojená s vytvářením výkazu je vyšší.

Data obě instituce sesbírají, ČSÚ částečně a ISPOP plně elektronickým způsobem a následně se vytváří informace o celkové produkci a nakládání s odpady. Pokud tedy respondent neudělá chybu,

pak vyplněný výkaz pro ČSÚ musí obsahovat stejné množství jednotlivých druhů odpadů, jako je to v hlášení do systému ISPOP. Kde tedy vznikají ty rozdíly?

Pokud pomineme již zmíněnou chybovost na obě strany, pak jsem přesvědčen, že je tomu jednak do určité míry statistickými metodami, které ČSÚ používá při výpočtu jednotlivých ukazatelů, jako je např. celková produkce odpadů, celkové využití i celkové odstranění odpadů a rovněž rozdílnou interpretací některých ukazatelů, resp. rozdílným přístupem k těmto ukazatelům. Např. celková produkce komunálních odpadů, kdy ČSÚ uvádí každoročně, že český občan vyprodukuje kolem 300kg odpadů, a MŽP uvádí tuto hmotnost kolem 500 kg/občan. Tento rozdíl nevzniká odlišností výkazů nebo v jiném způsobu sběru dat, nýbrž v definici toho, co je to komunální odpad. Vysvětleno je to např. v článku „Odpady v číslech“ společnosti Arnika (<https://arnika.org/odpady-v-cislech>). MŽP zahrnuje do této produkce i odpady, které jsou podobné komunálním odpadům, tj. nevznikají v souvislosti s výrobou, ale vznikají zaměstnancům při stejné činnosti jako v jejich domovech. Jestliže každý člověk v produktivním věku tráví zhruba čtvrtinu až třetinu času v zaměstnání, v obchodech, v restauracích atp., domnívám se, že nelze do produkce komunálního odpadu započítávat pouze odpady, které vznikají obcím při provozování systému sběru komunálního odpadu.

Rovněž platí, že některé odpady mohou občané předat mimo tyto obecní

systemy, obce a města tak o těchto odpadech nevědí a lze je identifikovat pouze z hlášení oprávněných osob, které ale při sběru dat musí uvést, od koho odpad přebírají. Takové informace však ve výkazech ČSÚ nejsou a nikdy nebyly. ČSÚ tak nemůže mít povědomí o všech odpadech, komunální odpad vnímá jinak, než jak k němu přistupuje MŽP, a proto máme rozdílná data. Snad jsem tím tedy srozumitelně odpověděl konkrétním příkladem, proč se liší data o odpadech, která prezentuje MŽP a ČSÚ.

Bylo by dobré se zamyslet nad další otázkou, a to zda v budoucnu nevznikne nám všem problém tím, že vykazujeme do EU přes EUROSTAT prostřednictvím ČSÚ řadu let nižší produkci KO a dalších odpadů, než je tomu ve skutečnosti. To by totiž znamenalo, že se nám jistojistě nepodaří splnit požadované cíle stanovené pro všechny členské státy a všechny nás to zřejmě poškodí. Příčiny i důsledky jsou zřejmé a dlouholetý neuspokojivý stav těžko pochopitelný. Tuto otázku nechám bez odpovědi, i když můj názor na ni asi vytušíte.

Pokud máte problémy s dvojím vykazováním stejných dat o odpadech vůči státu tj. MŽP i ČSÚ, máme pro vás řešení. Program EVI 8 umí již v základní verzi evidenci odpadů sestavit z vaší průběžné evidencie odpadů jak Hlášení o produkci a nakládání s odpady do ISPOP v elektronické podobě, tak Výkaz ODP 5-01 pro ČSÚ. Rádi pomůžeme i vám. Informace o našich produktech naleznete na internetové adrese <https://www.inisoft.cz/software>. □

EVI 8

EVI 8 - ohlašovací výkazy a přehledy z průběžné evidencie na pár kliknutí

Ušetřete si čas a mějte všechna svá data o nakládání s odpady na jednom místě:

- **generování výkazů** nejen podle zákona o odpadech a vyhlášky č. 383/2001 Sb.
- **síťová instalace** s databází pro moderní podniky a rozsáhlé provozy

Co dalšího Vám EVI 8 pomůže vyřešit, zjistíte na www.inisoft.cz/evi-8

inisoft

vždy v souladu s legislativou ČR

aktualizace on-line

uživatelská podpora

